

УДК 336.77:631.15 (477)

Сучасний стан і перспективи розвитку ринку платіжних карток в Україні

Коць О.О.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів
Національного університету «Львівська політехніка»

Гоменюк В.В.

студентка
Національного університету «Львівська політехніка»

У статті розглянуто сучасний стан ринку платіжних карток в Україні. Охарактеризовано динаміку кількості платіжних карток та обсяг операцій впродовж 2010–2018 рр. Сформовано, систематизовано переваги та недоліки використання платіжних карток для безготівкових розрахунків. Проаналізовано закордонний досвід стимулювання безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток. Запропоновано основні напрями вдосконалення діяльності та розвитку ринку платіжних карток в Україні, а також заходи стимулювання розвитку цього ринку.

Ключові слова: платіжна картка, ринок платіжних карток, безготівкові розрахунки, платіжна інфраструктура, банк.

Коць О.О., Гоменюк В.В. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ПЛАТЕЖНЫХ КАРТ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрено современное состояние рынка платежных карт в Украине. Охарактеризованы динамика количества платежных карт и объем операций в течение 2010–2018 гг. Сформированы, систематизированы преимущества и недостатки использования платежных карт для безналичных расчетов. Проанализирован зарубежный опыт стимулирования безналичных расчетов с использованием платежных карт. Предложены основные направления совершенствования и развития рынка платежных карт в Украине, а также меры стимулирования развития этого рынка.

Ключевые слова: платежная карта, рынок платежных карт, безналичные расчеты, платежная инфраструктура, банк.

Kots' O.O., Homeniuk V.V. THE CURRENT STATE AND THE DEVELOPMENT PROSPECTS OF THE PAYMENT CARDS MARKET IN UKRAINE

The article reviews the current state of the payment cards market in Ukraine. The dynamics of the volume and quantity of transactions by payment cards during 2010–2018 are characterized. The advantages and disadvantages of using payment cards for cashless settlements are formed and systematized. The foreign experience of stimulating cashless payments using payment cards is analyzed. The main directions of improvement and development of the payment cards market in Ukraine, as well as measures to stimulate the development of this market, are offered.

Keywords: payment card, payment cards market, cashless payments, payment infrastructure, bank.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У зв'язку з розвитком фінансово-кредитних установ України, впровадженням високотехнологічних фінансових інструментів для забезпечення ефективного управління фінансовими потоками все більшої актуальності набувають питання популяризації безготівкових розрахунків, а поміж цим постає проблема розвитку ринку платіжних карток. Процеси глобалізації вимагають постійного вдосконалення та осучаснення платіжних систем, а також мінімізації готівкових розрахунків як таких, що є першопричиною «тіньової» економіки, а також складно піддаються державному контролю та нагляду.

Сьогодні усі учасники грошових розрахунків зацікавлені в надійному, зручному та швидкому способі здійснення цих розрахунків, чого можна досягти саме завдяки вибору безготівкової форми для їхнього здійснення. Найзручнішим платіжним інструментом, що дає змогу здійснювати безготівкові розрахунки та користуватися безготівковими грошима, нині є платіжна картка. Тому серед банківських установ існує серйозна конкуренція за сегменти ринку платіжних карток, а також актуалізуються питання вдосконалення розрахунків з використанням платіжних карток та розвитку ринку платіжних карток загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Нині питання здійснення безготівкових розрахунків, механізму їхньої практичної реалізації та інструментального забезпечення досліджують Є.О. Бублик [1], М.О. Євдокімова [2], В.В. Ільчук, І.М. Садчикова, Т.О. Савченко [3], К.О. Катюха, В.І. Успенко [4], Н.І. Корецька [5], Г.С. Морозова [6], Л.О. Невідома, О.В. Марченко [7], Т.О. Плісак, Л.О. Нетребчук [8], І.І. Попович [9] та інші науковці. Основою досліджень цих вчених є проблеми розвитку ринку банківських платіжних карток, необхідність оцінювання його сучасного стану, обґрунтування доцільності та перспектив розвитку безготівкових розрахунків в Україні. Також авторами зосереджено увагу на аналізі динаміки кількості встановлених банками платіжних терміналів, випущених платіжних карток, кількості та обсягів готівкових і безготівкових розрахунків тощо. Крім того, в досліджених публікаціях наявні окремі заходи щодо вдосконалення фінансової безпеки власників пластикових карт та підвищення надійності безготівкових розрахунків.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте недостатньо уваги науковці приділяють виокремленню переваг та недоліків використання платіжних карток для здійснення безготівкових розрахунків, розробці напрямів удосконалення та розвитку ринку платіжних карток в Україні, а також заходам, які б стимулювати розвиток цього ринку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є пошук напрямів удосконалення та розвитку ринку платіжних карток в Україні. Окремими завданнями є виявлення тенденцій розвитку вітчизняного ринку платіжних карток за окремими показниками, аналіз закордонного досвіду популяризації безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток, формування заходів, що стимулюватимуть розвиток ринку платіжних карток в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [10] «платіжна картка – електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунка платника або з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій

формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором».

З метою виявлення основних тенденцій розвитку ринку платіжних карток в Україні проаналізуємо динаміку кількості банків-учасників карткових платіжних систем, держателів платіжних карток, а також кількості платіжних карток (в обігу та активних) в Україні за 2010–2018 рр. (табл. 1).

За період 2010–2018 рр. спостерігається тенденція до зменшення практично всіх абсолютних значень показників, наведених у табл. 1. Це зумовлене трьома основними чинниками, а саме зменшенням кількості банків в Україні, фінансовими кризами в Україні (2008 р., 2013–2014 рр.), зміною підконтрольних територіальних кордонів, що безпосередньо відобразилося на фактичних статистичних даних, сформованих Державною службою статистики України. Тому вважаємо, що задля аналізування основних тенденцій розвитку ринку платіжних карток в Україні необхідно досліджувати відносні показники, а не абсолютні, що характеризують цей ринок. Так, у табл. 2 наведено результати розрахунку відносних показників стану ринку платіжних карток в Україні.

За результатами виконаних розрахунків можна стверджувати, що ринок платіжних карток в Україні впродовж 2010–2018 рр. активно розвивається. Так, частка банків, що є учасниками карткових платіжних систем, у загальній кількості діючих в Україні банків зросла з 81,56% у 2010 р. до 93,90% у 2018 р. Кількість активних карток, випущених 1 банком-учасником карткових платіжних систем, зросла у 2,27 рази (з 199,34 тис. шт. у 2010 р. до 452,70 тис. шт. у 2018 р.), а кількість випущених платіжних карток у розрахунку на 1 банку-учасник зросла у 2,55 рази (з 304,58 тис. шт. у 2010 р. до 777,49 тис. шт. у 2018 р.). Тобто можна стверджувати, що банки, які залишилися на ринку, більш активно працюють у напрямі популяризації використання населенням платіжних карток. Якщо ж проаналізувати кількість платіжних карток, що припадає на 1 особу в Україні, то станом на 1 січня 2018 р. цей показник становить 1,41 шт., хоча 1 січня 2010 р. його значення становило 0,97 шт. (тобто не кожен громадянин України використовував платіжні картки для розрахунків безготівковими грошима). Така динаміка показника свідчить про зростання довіри населення до безготівкових розрахунків, зростання рівня захищеності безготівкових розрахунків з вико-

Таблиця 1

Загальні дані банків-учасників карткових платіжних систем, держателів платіжних карток, а також кількість платіжних карток (в обігу та активних) в Україні за 2010–2018 рр.

Звітна дата	Банки-учасники карткових платіжних систем, од.	Держателі платіжних карток, тис. ос.	Платіжні картки в обігу, тис. шт.	Активні платіжні картки, тис. шт.
1 січня 2010 р.	146	39 395	44 469	29 104
1 січня 2011 р.	141	39 942	46 375	29 405
1 січня 2012 р.	142	35 179	57 893	34 850
1 січня 2013 р.	142	44 339	69 826	33 106
1 січня 2014 р.	143	49 719	69 726	35 622
1 січня 2015 р.	128	51 649	70 551	33 042
1 січня 2016 р.	98	43 058	59 307	30 838
1 січня 2017 р.	87	41 746	57 633	32 389
1 січня 2018 р.	77	41 721	59 867	34 858

Джерело: сформовано авторами за даними джерела [11]

Таблиця 2

Результати розрахунку відносних показників стану ринку платіжних карток в Україні за 2010–2018 рр.

Звітна дата	Частка банків, що є учасниками карткових платіжних систем у загальній кількості діючих банків, %	Кількість платіжних карток на 1 ос., шт.	Кількість активних карток, випущених 1 банком-учасником карткових платіжних систем, тис. шт.	Кількість платіжних карток, випущених 1 банком-учасником карткових платіжних систем, тис. шт.
1 січня 2010 р.	81,56	0,97	199,34	304,58
1 січня 2011 р.	80,57	1,01	208,55	328,90
1 січня 2012 р.	81,14	1,27	245,42	407,70
1 січня 2013 р.	81,14	1,53	233,14	491,73
1 січня 2014 р.	79,44	1,53	249,10	487,59
1 січня 2015 р.	81,01	1,64	258,14	551,18
1 січня 2016 р.	89,91	1,39	314,67	605,17
1 січня 2017 р.	93,55	1,35	372,29	662,45
1 січня 2018 р.	93,90	1,41	452,70	777,49

Джерело: розраховано авторами за даними джерел [11; 12]

ристанням платіжних карток, зручність та доступність цього платіжного інструмента. Можемо говорити про позитивні зміни в розвитку ринку платіжних карток в Україні.

Деталізовану характеристику платіжних карток, емітованих українськими банками за 2015–2018 рр., наведено в табл. 3.

За період 2015–2018 рр. українські банки переорієнтували свою увагу на випуск максимально універсальних платіжних карток, функції яких є широкими та задовольняють потреби широкого кола клієнтів. Так, у 2,7 разів зростає кількість безконтактних платіжних карток, а також за відносно стабільної кількості платіжних карток окремо з чипом та окремо з магнітною смугою банки у 3,2 рази

збільшили випуск платіжних карток, що водночас є з чипом та магнітною смугою. Відповідно до дебетової та кредитної функцій банки практично не змінили свою політику щодо емісії платіжних карток, тому бачимо стабільні обсяги таких карток впродовж аналізованого періоду. За типами фінансових операцій, що можна здійснити за допомогою платіжної картки, українські банки також зробили акцент на універсальності та багатофункціональності, тому кількість платіжних карток з одночасною функцією платежу та зняття готівки поступово зростає, а платіжні картки виключно з функцією зняття готівки банками практично не емітуються (станом на 1 січня 2018 р. лише 1 тис. таких карток використову-

Види платіжних карток, які емітовані українськими банками

Звітна дата	Платіжні картки (тис. шт.)						
	Усього	За видами носіїв інформації					
		з магнітною смугою	з магнітною смугою та чипом	з них безконтактні	з чипом	з них безконтактні	віртуальні
1 січня 2015 р.	33 042	30 009	2 370	1 090	416	0	248
1 січня 2016 р.	30 838	27 586	2 766	1 406	194	45	291
1 січня 2017 р.	32 389	27 994	3 876	1 987	74	6	444
1 січня 2018 р.	34 858	27 202	7 407	2 721	24	24	225

Звітна дата	Платіжні картки (тис. шт.)							
	За платіжною схемою		За типами держателів		За типами фінансових операцій			з них з функцією електронних грошей
	з дебетовою функцією	з кредитною функцією	корпоративні	особисті	з функцією видачі готівки	з функцією платежів та видачі готівки	з функцією платежів без видачі готівки	
01.01.2015	25 491	7 551	356	32 686	153	32 654	236	16
01.01.2016	24 794	6 044	390	30 448	123	30 430	285	9
01.01.2017	29 398	2 991	467	31 922	39	31 906	444	54
01.01.2018	27 464	7 395	523	34 335	1	34 609	248	36

Джерело: сформовано авторами за даними [11]

валася в Україні). Динаміка як особистих, так і корпоративних карток є зростаючою, тобто і підприємці, і громадяни все активніше використовують платіжні картки для безготівкових розрахунків. Водночас функція електронних грошей не є досить актуальною серед українських банків, що зумовлене законодавчими обмеженнями щодо емісії електронних грошей в Україні та розрахунків ними. Тому у 2018 р. має місце скорочення кількості платіжних карток, які мають таку функцію.

Кількість та обсяги операцій, що здійснюються з використанням платіжних карток, наведено в табл. 4.

За аналізований період спостерігається тенденція до збільшення обсягів та кількості операцій з використанням платіжних карток, що пов'язане з розвитком торгівлі та сфери послуг, зокрема зі збільшенням кількості терміналів, популяризації послуг через мережу Інтернет, можливістю дистанційної оплати за

продукцію. Також до зростання обсягів операцій з використанням платіжних карток привела інфляція, адже зростання цін в Україні за аналізований період склало приблизно 2 рази (за офіційними статистичними даними [12]). Тому більш показовими з точки зору розвитку ринку платіжних карток є динаміка кількості операцій з використанням платіжних карток та структура таких операцій (рис. 1, 2).

Спостерігаються позитивні зміни щодо використання платіжних карток. Так, з метою отримання готівки платіжною картою виконано лише 25,2% усіх операцій у 2017 р. (у 2014 р. – 44,1% операцій), тоді як для безготівкових розрахунків платіжною картою скористалися у 74,8% випадків у 2017 р. Також позитивною є динаміка за обсягами таких операцій, проте не настільки яскравою та показовою. У 2017 р. 60,7% коштів за операціями платіжними картками отримані готівкою, а лише 39,3% – безготівковими платежами

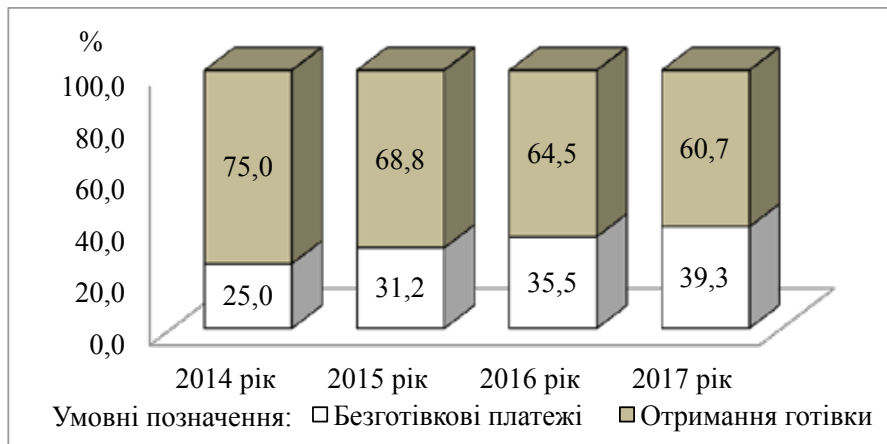

Рис. 1. Структура операцій з використання платіжних карток в Україні (у грошовому еквіваленті)

Джерело: розраховано, побудовано авторами за даними джерела [11]

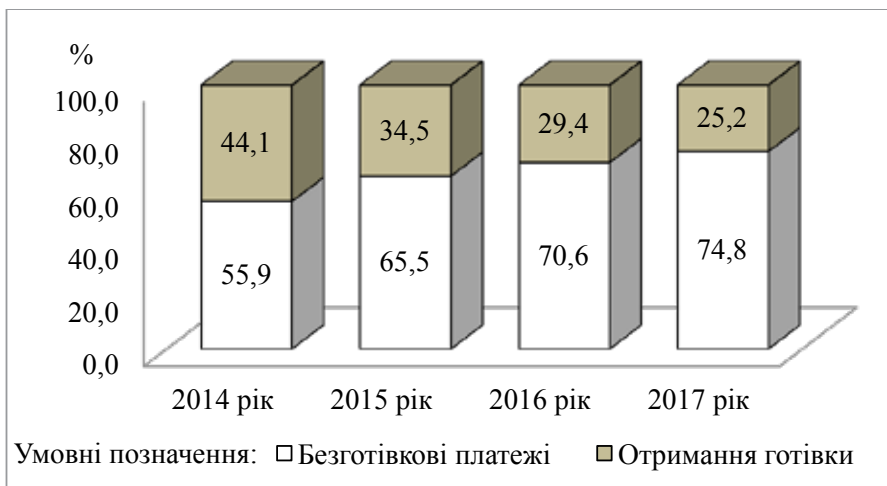

Рис. 2. Структура операцій з використання платіжних карток в Україні (у кількісному еквіваленті)

Джерело: розраховано, побудовано авторами за даними джерела [11]

Таблиця 4

Кількість та обсяги операцій з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками

Роки	Обсяги операцій (млн. грн.)			Кількість операцій (млн. шт.)		
	Безготівкові розрахунки	Отримання готівки	Усього	Безготівкові розрахунки	Отримання готівки	Усього
2010	29 463	421 189	450 652	121	571	692
2011	46 346	529 633	575 979	214	661	875
2012	91 583	649 897	741 480	348	725	1 073
2013	159 138	756 889	916 027	584	755	1 339
2014	255 194	763 841	1 019 035	879	693	1 573
2015	384 795	848 001	1 232 796	1 287	678	1 965
2016	571 275	1 038 985	1 610 260	1 775	738	2 513
2017	834 957	1 289 721	2 124 678	2 311	780	3 091

Джерело: сформовано авторами за даними джерела [11]

за продукцію. Порівняно з 2014 р., коли готівкою отримано 75,0% усього обсягу операцій з використанням платіжних карток, можна говорити про зміни у структурі розрахунків з використанням платіжних карток. Така динаміка розвитку ринку платіжних карток є позитивною та сприяє зменшенню тіньової економіки та легалізації розрахунків.

Про розширення платіжної інфраструктури, що позитивно впливає на розвиток ринку платіжних карток, свідчить збільшення кількості платіжних терміналів, банкоматів. Серед банків за кількістю емітованих платіжних карток та ступенем розгалуженості інфраструктури їхнього обслуговування станом на 1 січня 2018 р. лідерами є ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк» та АТ «Райффайзен Банк Аваль» [11].

За кількістю платіжних карток, що використовуються, та встановлених пристроїв для їхнього обслуговування в регіональному розрізі домінують м. Київ, Дніпропетровська та Харківська області, що перш за все зумовлене кількістю населення та бізнес-одиниць, розташованих у цих регіонах. Відповідно, найменш забезпеченими платіжною інфраструктурою та платіжними картками є Чернівецька та Тернопільська області [11].

Безумовно, розвиток ринку платіжних карток відрізняється в окремих країнах світу. У більшості країн встановлене обмеження на розрахунки готівкою. Зокрема, такі обмеження на законодавчому рівні встановлені в Бельгії, Болгарії, Греції, Іспанії, Португалії, Словаччині, Франції, Чехії.

Все більшої популярності набувають заходи стимулювання безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток. Так, в Індії завдяки розвитку співпраці з міжнародною платіжною системою "Visa" вдалося знизити вартість випуску POS-терміналів на 50%. У Мексиці створено спеціальний фонд з метою організації податкових відрахувань через систему інтернет-банкінгу. Підприємствам торгівлі та послуг Південної Кореї, які приймають до оплати банківські картки, надаються податкові пільги. У США всі федеральні державні платежі здійснюються тільки в безготівковій формі. В Бельгії оплата певних видів податків повинна бути виконана виключно з банківського рахунку (прибутковий податок, податок на майно). В Німеччині стимулюється використання платіжних карток для платежів за газ, воду, електроенергію, зв'язок, страхові премії, сплати внесків за іпотеку, кредити тощо.

Переваги та недоліки практичного використання платіжних карток як інструмента здійснення безготівкових розрахунків систематизовано в табл. 5.

З урахуванням названих переваг та недоліків практичного використання платіжних карток для безготівкових розрахунків перспективними напрямками вдосконалення та розвитку ринку платіжних карток в Україні є:

- 1) оптимізація витрат часу на опрацювання даних за операціями з використанням платіжних карток;
- 2) вдосконалення захисту платіжних карток від шахрайства;

Таблиця 5

Переваги та недоліки практичного використання платіжних карток для безготівкових розрахунків

Критерії	Переваги	Недоліки
Надійність	Викрадену карту можна заблокувати, некоректно здійснені розрахунки можна відмінити або уточнити, тоді як викрадену готівку повернути майже неможливо.	Безготівкові розрахунки піддаються шахрайству та хакерським атакам.
Зручність	Можливість користування банківськими послугами цілодобово та дистанційно, зокрема через мережу Інтернет.	Випадки збоїв у роботі POS-терміналів або банкоматів, несправність обладнання чи недосконалість програмного забезпечення унеможливають розрахунки за продукцію.
Анонімність	Персоніфікованість усіх розрахунків та фінансово-кредитних установ, що задіяні в них.	Відсутність анонімності, яка наявна під час готівкових розрахунків.
Локалізація	Наявність угод між фінансово-кредитними установами про прийняття платіжних карт до розрахунків (зокрема, за кордоном).	Обслуговування лише в окремих банкоматах та окремих країнах, відсутність POS-терміналів або банкоматів у точках продажів.

Джерело: систематизовано авторами

3) використання новітніх інформаційних та фінансових технологій;

4) адаптація до українських реалій та використання на практиці закордонного досвіду стимулювання розвитку ринку платіжних карток;

5) вдосконалення українського законодавства, яке регулює емісію та використання електронних грошей.

Необхідними заходами, що стимулюватимуть подальший розвиток ринку платіжних карток в Україні, є:

– підвищення фінансової грамотності населення з метою інформування не лише про можливості використання платіжних карток, але й про переваги безготівкових розрахунків, зокрема фінансові;

– навчання персоналу виконанню операцій з використанням платіжних карток з метою зменшення витрат часу, випадків шахрайства та неякісних розрахунків з вини працівника;

– забезпечення розвитку платіжної інфраструктури та стимулювання (через пільги та преференції) безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток;

– стимулювання безготівкових розрахунків шляхом введення обмежень на розрахунки

готівкою, запровадження нових функціональних можливостей для здійснення безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток.

Висновки з цього дослідження. Отже, ринок платіжних карток в Україні вже пройшов стадію формування та зараз активно розвивається. Про це свідчать збільшення частки активних платіжних карток, стабільне зростання кількості та обсягів безготівкових розрахунків, удосконалення та розширення платіжної інфраструктури тощо. Розвиток ринку платіжних карток є невід'ємною складовою детінізації економіки України, легалізації доходів і витрат, оптимізації розрахунків тощо. Тому задля подальшого розвитку ринку платіжних карток в Україні виокремлено напрями вдосконалення та заходи, що забезпечать стимулювання розвитку цього ринку.

В подальших дослідженнях необхідно зосередити увагу на виокремленні основних показників ефективності та функціональної забезпеченості ринку платіжних карток, побудові багатокритеріальної оптимізаційної моделі розвитку ринку платіжних карток в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бублик Є.О. Ринок платіжних карток в Україні: перспективи та обмеження розвитку. Економіка і прогнозування. 2016. № 3. С. 51–65.
2. Євдокімова М.О. Ринок платіжних карток в Україні, його розвиток. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 15 (1). С. 106–110.
3. Ільчук В.В., Садчикова І.М., Савченко Т.О. Основні тенденції розвитку ринку платіжних карток в Україні. Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління. 2016. Вип. 36. С. 187–198.
4. Катюха К.О., Успенко В.І. Аналіз стану та розвиток ринку платіжних карток. Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. 2012. № 2 (18). С. 34–42.
5. Корецька Н.І. Польський досвід функціонування ринку платіжних карток. Економічний форум. 2016. № 1. С. 40–47.
6. Морозова Г.С. Ринок платіжних карток в Україні: сучасний стан, проблеми і перспективи використання. Наукові праці Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Кримський агротехнологічний університет». Економічні науки. 2013. Вип. 158. С. 187–195.
7. Невідома Л.О., Марченко О.В. Оцінка діяльності банку на ринку платіжних карток. Молодий вчений. 2017. № 5. С. 680–684.
8. Плісак Т.О., Нетребчук Л.О. Ринок платіжних карток: сутність, властивості та показники розвитку. Економіка і суспільство. 2016. № 4. С. 312–318.
9. Попович І.І. Пластикові картки як окремих вид банківських документів – криміналістична характеристика. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2011. № 2 (4). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2011/n2/11piidkk.pdf>.
10. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2346-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.
11. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
12. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

REFERENCES:

1. Bublyk Ye.O. (2016) Rynok platizhnykh kartok v Ukraini: perspektyvy ta obmezhenia rozvytku [Market of payment cards in Ukraine: prospects and restrictions of development]. *Economics and Forecasting*, no. 3, pp. 51–65.
2. Yevdokimova M.O. (2017) Rynok platizhnykh kartok v Ukraini, yoho rozvytok [Market of payment cards in Ukraine, its development]. *Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, vol. 15 (1), pp. 106–110.
3. Ilchuk V.V., Sadchykova I.M., Savchenko T.O. (2016) Osnovni tendentsii rozvytku rynku platizhnykh kartok v Ukraini [Main tendencies of payment cards market development in Ukraine]. *Proceedings of the State Economic and Technological University of Transport. Series: Economics and Management*, vol. 36, pp. 187–198.
4. Katiukha K.O., Uspalenko V.I. (2012) Analiz stanu ta rozvytok rynku platizhnykh kartok [Analysis of the status and development of the payment card market]. *Economics and management of enterprises in the machine-building industry: problems of theory and practice*, no. 2(18), pp. 34–42.
5. Korets'ka N.I. (2016) Polskyi dosvid funktsionuvannia rynku platizhnykh kartok [Polish experience in the functioning of the payment card market]. *Economic forum*, no. 1, pp. 40–47.
6. Morozova H.S. (2013) Rynok platizhnykh kartok v Ukraini: suchasnyi stan, problemy i perspektyvy vykorystannia [The payment cards market in Ukraine: current state, problems and prospects of use]. *Proceedings of the Southern Branch of the National University of Bioresources and Natural Resources of Ukraine "Crimean Agrotechnological University"*. *Economic sciences*, vol. 158, pp. 187–195.
7. Nevidoma L.O., Marchenko O.V. (2017) Otsinka diialnosti banku na rynku platizhnykh kartok [Estimation of the bank's activity on the payment cards market]. *Young scientist*, no. 5, pp. 680–684.
8. Plisak T.O., Netrobchuk L.O. (2016) Rynok platizhnykh kartok: sutnist, vlastyvoli ta pokaznyky rozvytku [The payment cards market: essence, properties and indicators of development]. *Economics and Society*, no. 4, pp. 312–318.
9. Popovych I.I. (2011) Plastykovi kartky yak okremyi vyd bankivskykh dokumentiv – kryminalistychna kharakterystyka [Plastic cards as a separate type of bank documents – forensic characteristics]. *Journal of National University "Ostroh Academy"*. The series "Law", no. 2 (4). Available at: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2011/n2/11piidkk.pdf>.
10. Zakon Ukrainy "Pro platizhni systemy ta perekaz koshtiv v Ukraini" vid 05.04.2001 № 2346-III [Law of Ukraine "Payment systems and transfer of funds in Ukraine"]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.
11. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho banku Ukrainy Ukrainy [Official site of the National Bank of Ukraine]. Available at: <http://www.bank.gov.ua>.
12. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.